

De Stichting Vrienden van Lelie zorggroep richt zich op drie thema's die in dit document kort worden uitgewerkt:

- Eenzaamheid
- Zielzorg
- Internationale zorg

Waarom vormen deze drie thema's – in samenhang – bij uitstek de drie aandachtspunten voor de vriendennetwerken van de Stichting Vrienden van Lelie zorggroep?

1 Eenzaamheid

Eenzaamheid is een urgent en complex probleem. Het gaat over gevoelens van verlatenheid of het ontbreken van intimiteit. Veel Nederlanders voelen zich soms of zelfs vaak eenzaam: 43 procent van de volwassen bevolking ervaart dit gevoel en bij 10 procent is sprake van sterke eenzaamheid.¹ Deze mensen geven aan zich in de steek gelaten te voelen, niet bij vrienden terecht te kunnen wanneer zij daar behoefte aan hebben, weinig tot geen mensen te hebben die ze vertrouwen, met wie ze zich nauw verbonden voelen of waar ze op terug kunnen vallen bij narigheid. Eenzaamheid komt onder alle leeftijden voor en is op alle leeftijden een ervaren belemmering om mee te komen in onze samenleving. Naarmate de leeftijd hoger wordt, nemen gevoelens van eenzaamheid toe. Van de 75- plussers heeft 54 procent gevoelens van eenzaamheid; 11 procent voelt zich sterk eenzaam. Dat gaat concreet over ruim 700.000 eenzame ouderen. In 2030 kunnen dit er 1,1 miljoen zijn. Dat is zorgwekkend.

Ouderen hebben soms het gevoel dat zij geen zinvol en erkend leven meer leiden. Zij voelen zich eenzaam en dat kan leiden tot ernstige lichamelijk, psychische en financiële gevolgen.

Het thema eenzaamheid en zingeving lijkt ook een rol te spelen bij ouderen om hun leven als voltooid te beschouwen.²

Stellen dat eenzaamheid kan worden bestreden zijn wellicht te grootse woorden; wel kan de vriendenstichting eenzame ouderen laten delen in hun eenzaamheid in de hoop dat deze wordt verlicht en tijdelijk wordt opgeheven. Ouderen hebben behoefte om te delen wat ze meemaken en denken, ook m.b.t. zingevingsvragen.³ Hierop kunnen de vriendschappen die de vriendenstichting faciliteert concreet inzetten.

Eenzaamheid als thema wordt momenteel als belangrijk maatschappelijk en sociaal probleem gezien.

Ook kan er binnen het thema eenzaamheid worden gezocht om muziek in te zetten, een strategisch thema van LZG.

¹ *Gezondheidsmonitor 2016* (GGD, CBS, RIVM 2016)

² Wijngaarden, E. van, *Voltooid leven. Over leven en willen sterven* (Amsterdam/Antwerpen: uitgeverij Atlas Contact 2016) 38-41

³ Wijngaarden, E. van, *Voltooid leven* 186

Dit thema stelt de vriendenstichting in staat om brede coalities aan te gaan, zoals bijvoorbeeld via het programma Eén tegen eenzaamheid. In het kader van eenzaamheid zullen vriendschappen zich niet primair uiten in geld, maar in vrijwillige inzet. Waarbij natuurlijk ook activiteiten worden ontplooid die gefinancierd moeten worden.

Met vooral medewerkers van LZG (brede vertegenwoordiging) worden jaarlijks brainstormsessies gehouden om behoeften bij cliënten en ideeën voor acties en projecten te bedenken / op te halen die binnen het thema eenzaamheid uitgevoerd kunnen worden.

Binnen eenzaamheid kan daarbij bijvoorbeeld worden gedacht aan het opstellen van levensboeken met ouderen, koekjes bakken, bijzondere wensen van ouderen detecteren en vervullen, jongeren als maatje koppelen aan ouderen, etc.

2 Zielzorg

Er lijkt een toenemende erkenning te zijn van de zin van zingeving in de zorg. Eenzaamheid kan samenhangen met het ontbreken van zingeving (existentiële eenzaamheid).⁴ Zingeving blijkt een belangrijk aspect te zijn om eenzaamheid te voorkomen en te verminderen.⁵ Zingeving wordt hoe langer hoe meer erkend als een pijler waarop gezondheid rust als een positieve, dynamische conditie.⁶

Ruimte en aandacht voor zielzorg zou weleens een passend antwoord kunnen zijn op de vraag wat christelijke zorg inhoudt:

Professionele, kwaliteitsvolle zorg

Christelijke waarden en deugden

Zielzorg

----- +

Christelijke zorg

Het kan daarom niet anders dan dat zielzorg deel uitmaakt van het werk van de vriendenstichting. Om de nauwe binding met zorg tot uiting te laten komen, wordt gesproken over zielzorg, in plaats van de meer gangbare 'geestelijke verzorging'. Zielzorg wordt beperkt door de overheid gefinancierd. In het tarief is ongeveer 7 minuten inzet per cliënt per week opgenomen.⁷ Momenteel kan er tijdelijk financiering worden benut vanuit de zogeheten kwaliteitsgelden. Binding met de achterban is nodig om de zielzorg binnen LZG te kunnen financieren, intensiveren en

⁴ Actieprogramma – Eén tegen eenzaamheid (Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en sport 2018) 9

⁵ Actieprogramma – Eén tegen eenzaamheid 14

⁶ Stuurgroep kwaliteitskader Wijkverpleging, *Kwaliteitskader wijkverpleging* (19 april 2018)

<https://www.venvn.nl/Portals/1/Downloads/Kwaliteitskader-wijkverpleging.pdf>. Zie ook Huber, M. A. S., *Towards a new, dynamic concept of health : Its operationalisation and use in public health and healthcare and in evaluating health effects of food*. (Maastricht: Maastricht University 2014)*-

⁷ De overheid heeft zich over zielzorg niet vast willen leggen op normen, maar laat dit aan instellingen over. De Nederlandse Zorgfederatie heeft deze norm als richtlijn afgegeven.

uit te breiden. Zeker nu de minister van VWS medio 2019 heeft uitgesproken dat er ook meer aandacht moet komen voor zingevingsvraagstukken in de wijk.⁸

Veel christenen in Nederland maken zich zorgen over de krimpende kerk. Er wordt daarom gezocht naar nieuwe mogelijkheden van (missionaire) kerk zijn en het binden van de huidige leden, met name jongeren. Het heeft er soms wat van weg dat juist de kerk die spreekt van inclusie en de waarde van elk mensenleven, de oudere mens uit het oog dreigt te verliezen. Juist ouderen hebben tijd (verbinding met eenzaamheid). Uit de ervaring blijkt dat de kerkelijke samenkomsten binnen de verpleeghuizen niet alleen voorziet in de behoefte van bewoners zelf, maar ook mantelzorgers weer in contact brengt met de goede boodschap van God.

Zielzorg gaat dus over levensvragen en zingeving, zowel over het hiernamaals, als het hiernumaals. Zo stimuleert de vriendenstichting graag de ontwikkeling van bruikbare materialen en methodes om de medewerkers van Lelie zorggroep toe te rusten en cliënten stimuleren na te denken en te spreken over hun diepste verlangens, vragen en twijfels. Zo kan de vriendenstichting bijdragen aan LZG om een christelijke zorgorganisatie te zijn.

Met vooral medewerkers van LZG (brede vertegenwoordiging) worden jaarlijks brainstormsessies gehouden om behoeften bij cliënten en ideeën voor acties en projecten te bedenken / op te halen die binnen het thema zielzorg uitgevoerd kunnen worden.

Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het koppelen van kerkelijke jongeren aan ouderen, een Bijbel voor elke cliënt, een meditatief boekje over ouder worden voor ouderen, 'een psalmentelefoon', etc.

Tegelijk kunnen vanuit zielzorg toerustingsprogramma's worden aangeboden aan de kerk over ouderen in de kerk, omgaan met dementie, kerk en mantelzorg, etc.

3 Internationale zorg

Lelie zorggroep is actief op het gebied van internationale zorg:

- *Oekraïne*: m.b.v. [Soft Tulip](#) worden verpleegkundigen bijgeschoold in het omgaan met Korsakov-patiënten. Stichting SOFT Tulip is een niet-gouvernementele organisatie die zich inzet voor een kwalitatieve verbetering van de zorg in landen die dat nodig hebben. Jaarlijks gaat een groepje medewerkers vanuit Slingedael naar Pidbuzh, om de medewerkers van de ouderenzorg instelling daar te trainen in omgaan met moeilijk verstaanbaar gedrag. Ook wordt er training verzorgd met psycho-educatie over verslaving;
- *Rwanda*: samen met Zorgpartners Midden-Holland en het Maasstad Ziekenhuis maakt Lelie zorggroep zich sterk voor het ontwikkelen van zorg voor kwetsbare ouderen en gehandicapten in de gemeenten Rubengera en Kibogora in Rwanda. We bieden ondersteuning aan het Kibogora ziekenhuis, met als doel dat er een volwaardig basisziekenhuis beschikbaar is voor de Rwandezen. Medewerkers brengen drie keer per jaar een bezoek aan het ziekenhuis én aan de nabijgelegen

⁸ Beverdam, G., Zelfde geestelijke verzorger thuis en in zorginstelling, in: ND 27 juni 2019, pag. 4

polytechnische school. Hier wordt les gegeven (train-de-trainer) en 'on the job' getraind zodat de lokale zorgverleners hun werk nog beter kunnen doen. Het gaat hierbij vooral om verpleegkundige en paramedische vaardigheden.

Het internationale werk is toonbeeld van het mooie, zinvolle werk dat gekwalificeerde medewerkers verrichten. Idealiter richt LZG op de overdracht van kennis en vaardigheid. Dit vraagt wel om een intensivering van het internationale werk vanuit LZG, waarbij met nadruk gezocht moet worden naar inzet van medewerkers van Agathos en Curadomi (met andere Nederlandse organisaties).

- Oekraïne: uitbreiding preventie Karsakov/verslaving en uitbreiding maaltijden + B1-injecties Oekraïne (inschakeling medewerkers Agathos en Curadomi). Dit zou kunnen in samenwerking met de stichting Vrienden van Zjtomir die een christelijk opvangcentrum voor verslaafden en een begeleid wonen project beheert (ook i.s.m. Kom Over En Help⁹);
- Rwanda: inzet mantelzorg binnen en door de kerken binnen de gemeenten Rubengera en Kibogora.

4 Proces

De verschillende te definiëren projecten worden SMART gedefinieerd en gefaseerd volgens de PDCA-cyclus. De resultaten worden zoveel als mogelijk uitgedrukt in impact.

Van groot belang is het vooraf toetsen en organiseren van het 'absorptievermogen' van de drie divisies om de verschillende projecten en acties daadwerkelijk tot uitvoer te brengen. En daarmee de toezegging van capaciteit en aandacht voor realisering van projecten en acties die de vriendennetwerken mogelijk maken.

Overigens willen deze drie thema's niet zeggen dat het werk van het vriendennetwerk zich hiertoe beperkt.

Steeds moet voor ogen gehouden worden dat de projecten erop gericht zijn informele zorg te verbinden aan formele zorg, t.b.v. de cliënt!

Arthur Alderliesten
februari 2020

⁹ Margreet van Beest, memo: *Christelijk opvangcentrum voor verslaafden Het Anker te Oekraïne*, (21 augustus 2019)